

הספינה, זו שכינה התחתונה, שנאמר בה ותגל מרגלותיו ותשכב, שוכבת לעפר, וזהו וישכב וירדם. ולמה נפלה? משום שפרחה ממנה הרוח, שהיא העמוד האמצעי שסומך אותה, והיא נפלה, ובאותו זמן נאמר בה איכה ישבה כדד, ומי גרם את הירידה שלה? משום שבטלו ישראל תורה ומצוה. באותו הזמן שהיא יורדת בין הרגלים, ישראל בניה לחוצים בין הרגלים, והם במחלות ובכמות, באותו הזמן שהגוף בבית המחלות שהם ישראל, והשכינה עמהם שהיא יונה, מה כתוב בו? ויקרב אליו רב החובל, אותו שמחבל בפשר בבית המחלה.

ועוד, מי הוא רב החובל? אותו שנאמר בו אם חבל תחבל שלמת רעך, חבל בבית ראשון, תחבל בבית שני, והוא גדול כל מנהיגי הספינה, ומה אומר לו? קום קרא אל אלהיך, שהרי הדינים באים עליך ועל בניה. הרי בעלי החובות מתפנסים, שהם סובבים את הספינה שלך, שהם הרוחות הרעות, הסתפל בזכיותך, באותם איברים שמתעסקים בתורה ובמצוות טובות, ויחזירו את השכינה העליונה, שהיא תשובה, עליך, והיא הגנה עליך, שעליה נאמר כנשר יעיר קנו, זו ירושלים, על גוזליו ירחף, שהם ישראל, יפרש כנפיו עליהם, בשבת וימים טובים, ובגללה מברכים בהם, ברוך אתה יהו"ה הפורס סכות שלום. ובזמן שפורשת כנפיה על ישראל, נאמר יקחנה ישאהו על אברתו, כמו שבארוהו ואשא אתכם על כנפי נשרים וכו', ומשום זה קום קרא אל אלהיך, שהיא שכינה עליונה, שהיא התשובה שלך, ושוב בה לרבונך שהוא הקדוש

בה (רות ג ז) ותגל מרגלותיו ותשכב, שכיבת לעפרא, ודא איהו (יונה א ה) וישכב וירדם, ואמאי נפלת, בגין דפרח מינה רוחא דאיהו עמודא דאמצעיתא דסמיך לה, ואיהי נפלת, ובההוא זמנא אתמר בה (איכה א א) איכה ישבה כדד, ומאן גרים נחיתו דילה, בגין דבטילו ישראל אורייתא ומצוה, בההוא זמנא דאיהי נחתת בין רגלין, ישראל בנהא אינון מהודקין בין רגלין, ואינון במרעין במכתשין, בההוא זמנא דגופא בבי מרעין דאינון ישראל, ושכינתא עמהון דאיהי יונה, מה פתיב ביה (יונה א ו) ויקרב אליו רב החובל, ההוא דחביל בשרא בבי מרעא.

ועוד מאן רב החובל ההוא דאתמר ביה (שמות כב כה) אם חבול תחבול שלמת רעך, חבול בבית ראשון, תחבול בבית שני, ואיהו רב דכל מנהיגי ספינה, ומה אמר ליה (יונה א ו) קום קרא אל אלהיך, דהא דינין קא אתיין עלך ועל בניה, הא מארי דחובין מתפנשין, דאינון סחרין לספינה דילך דאינון רוחין בישין, אסתפל בזכוון דילך, באלין אברים דמשתדלין באורייתא ובפקודין טבין, ויחזירוון שכינתא עלאה דאיהי תיובתא עלך, ואיהי אגנית עלך, דעלה אתמר (דברים לב יא) כנשר יעיר קנו דא ירושלים, על גוזליו ירחף (שם) דאינון ישראל, יפרוש כנפיו עליהו בשבתא וימין טבין, ובגינה מברכין בהון (דף נג ע"ב) ברוך אתה יהו"ה הפורס ספת שלום, ובזמנא דפרישת גרפהא על ישראל אתמר (דברים לב יא) יקחנה ישאהו על אברתו, כמה דאוקמוהו (שמות יט ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים וכו', ובגין דא קום קרא אל קרא אל אלהיך, שהיא שכינה עליונה, שהיא התשובה שלך, ושוב בה לרבונך שהוא הקדוש

אֵלֶּהֶּם דְּאִיהִי שְׂכִינְתָא עֲלָאָה, דְּאִיהִי תְּיֻבְּתָא דִּילָךְ, וְתוּב בַּהּ לְמֵאֲרָךְ דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִסְתַּכַּל דְּשִׁפְחָה בִּישָׂא שְׁלֵטָא עֲלָךְ דְּאִיהִי טַפְּה סְרוּחָה, וְעֲלָה אֲתָמֵר (אִיּוּב א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׁטָן מֵאִין תְּבֵא, דְּכָל חוּבִין אִינוּן מֵאֲבָרִין דְּטַפְּה סְרוּחָה, דְּבִגְיִנְהָ אֲתָמֵר לְגַבֵּי חֵיבִיָּא מֵאִין בָּאת מְטַפְּה סְרוּחָה, וַיַּחֲתְרוּ הָאֲנָשִׁים לְהִשָּׁיב אֶל הַיִּבְשָׁה (יִוְנָה א יג) בְּתִיּוּבָתָא, וְלֹא יָכוּלוּ כִּי הֵימֶן, דְּאִיהוּ גְזֵרַת דִּינָא, הוּלָךְ וְסוּעֵר עֲלֵיהֶם.

בְּתַהוּא זְמַנָּא וַיִּמְן יְהוָה דְּג גְּדוּל לְבַלוּע אֶת יוֹנָה (שם ב א), דָּא גְלוּתָא קַדְמָאָה, דְּאֲתָמֵר בֵּיהּ וַיִּוְנֶה יָרַד אֶל יַרְפְּתֵי הַסְּפִינָה, וְדָא הוּא (בְּרֵאשִׁית מו ד) אָנְכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרִימָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהוּ בְּכָל אֲתֵר דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל שְׂכִינְתָא עִמָּהוּן, קַלְקְלוּ יִשְׂרָאֵל עוּבְדֵיהוּן, בֵּיהּ זְמַנָּא אֲתָמֵר בְּהוּן (שְׁמוֹת א ח) וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם, וְדָא פְרָעָה, עֲלִיהּ אֲתָמֵר וַיִּמְן יְהוָה דְּג גְּדוּל לְבַלוּע אֶת יוֹנָה, דְּבַעָא לְבַטְלָא יִשְׂרָאֵל מֵעֲלָמָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב (שם כב) כָּל הַבֶּן הַיְלֹוד הַיְאוּרָה תִּשְׁלִיכוּהוּ, לְקַבְלִיהּ וַיִּמְן יְהוָה דְּג גְּדוּל לְבַלוּע אֶת יוֹנָה, לְקַטְלִיהּ, לְבַלוּע יוֹנָה לָא פְתִיב, אֶלָּא לְבַלוּע אֶת יוֹנָה, אֶת אֲתָא לְרַבּוֹת רַעֲיָא מְהִימְנָא דְעֵתִיד לְאֲתִיְהָבָא אוּרִייתָא עַל יְדֵיהּ, דְּאִיהִי מֵאֲלִ"ף וְעַד תִּי"ו, כָּל אֲלִין גְּלִגּוּלִין עַל יְדֵיהּ הוּוּ, וְדָא אִיהוּ דְּג גְּדוּל, דְּאֲתָמֵר בֵּיהּ (יחזקאל כט א) הַתַּנִּין הַגְּדוֹל, אִיהוּ דְּג מִצְרַיִם, וּבֵת זוּגִיָּה דְּגָה (יִוְנָה ב ב) וַיִּתְּפַלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֵלֶּהֶּם מִמְעֵי הַדְּגָה, מֵאִין מְעֵי הַדְּגָה מִצְרַיִם.

וְעוּד וַיִּמְן יְהוָה דְּג גְּדוּל, דָּא טְחוּל לִילִית דְּאִיהִי עֲרַב רַב מְהִימְנָא רַב מְהִימְנָא רַב חוּבִיל (ג"א

בְּרוּךְ הוּא, הַסְתַּכַּל שְׁשִׁפְחָה רַעֲה שׁוֹלְטַת עֲלֵיךְ, שְׁהִיא טַפְּה סְרוּחָה, וְעֲלֵיהּ נֹאֲמֵר (אִיּוּב א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן מֵאִין תְּבֵא. שְׁכַל הַחֲטָאִים הֵם מֵאִיבָרִים שֶׁל טַפְּה סְרוּחָה, שְׁבַגְלָלָה נֹאֲמֵר לְרַשְׁעִים מֵאִין בָּאת? מְטַפְּה סְרוּחָה. וַיַּחֲתְרוּ הָאֲנָשִׁים לְהִשָּׁיב אֶל הַיִּבְשָׁה, בְּתִשׁוּבָה, וְלֹא יָכוּלוּ, כִּי הֵימֶן, שְׁהוּא גְזֵרַת הַדִּין, הוּלָךְ וְסוּעֵר עֲלֵיהֶם.

בְּאוּתוּ זְמַן וַיִּמְן יְהוָה דְּג גְּדוּל לְבַלוּע אֶת יוֹנָה, זוּ גְלוּת רֵאשׁוּנָה, שְׁנֹאֲמֵר בּוּ וַיִּוְנֶה יָרַד אֶל יַרְפְּתֵי הַסְּפִינָה, וְזַהוּ אָנְכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרִימָה, כְּמוֹ שְׁבַאֲרוּהוּ, בְּכָל מְקוּם שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל - שְׂכִינְהָ עִמָּהֶם, קַלְקְלוּ יִשְׂרָאֵל מַעֲשֵׂיהֶם, בְּאוּתוּ זְמַן נֹאֲמֵר בְּהֶם וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם, וְזַה פְרָעָה, שְׁעָלְיוּ נֹאֲמֵן וַיִּמְן יְהוָה דְּג גְּדוּל לְבַלוּע אֶת יוֹנָה, שְׁרַעָה לְבַטֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם, זַהוּ שְׁכַתּוּב כָּל הַבֶּן הַיְלֹוד הַיְאוּרָה תִּשְׁלִיכוּהוּ, כְּנִגְדוּ וַיִּמְן יְהוָה דְּג גְּדוּל לְבַלוּע אֶת יוֹנָה, לְהַרְגוּ. לֹא כְתוּב לְבַלוּע יוֹנָה, אֶלָּא לְבַלוּע אֶת יוֹנָה. אֶת, בָּא לְרַבּוֹת אֶת הַרוּעָה הַנֹּאֲמֵן שְׁעֵתִידָה לְהַנְתֵּן תוֹרָה עַל יְדוּ, שְׁהִיא מֵאֲלִ"ף עַד תִּי"ו, כָּל הַגְּלִגּוּלִים הִקְלוּ הִיו עַל יְדוּ, וְזַהוּ דְּג גְּדוּל, שְׁנֹאֲמֵר בּוּ הַתַּנִּין הַגְּדוֹל, הוּא דְּג מִצְרַיִם, וּבֵת זוּגוּ דְּגָה, וַיִּתְּפַלֵּל יוֹנָה אֶל יְהוָה אֵלֶּהֶּם מִמְעֵי הַדְּגָה. מִי הֵם מְעֵי הַדְּגָה? אֵלוּ הַמִּצְרַיִם.

וְעוּד, וַיִּמְן יְהוָה דְּג גְּדוּל, זַהוּ טְחוּל, לִילִית, שְׁהִיא עֲרַב רַב, מֵאוּתוּ רַב הַחוּבִיל (ק"ה סמא"ל. דְּגָה, זַה נִּחַ"שׁ לִילִית, בַּת זוּגוּ שֶׁל אוּתוּ רַב הַחוּבִיל, טְחוּל, שְׁהוּא עֲרַב רַב) שְׁנֹאֲמֵר בּוּ וְגַם עֲרַב רַב עֲלָה אֲתָם וְכוּ', וְטְחוּל הוּא

דָּא סמא"ל, דְּגָה דָּא נִחַ"שׁ לִילִית בַּת זוּגִיָּה מְהִימְנָא רַב חוּבִיל וְעוּד וַיִּמְן יְהוָה דְּג גְּדוּל, דָּא טְחוּל לִילִית דְּאִיהוּ עֲרַב רַב) דְּאֲתָמֵר